

Byla C-133/21

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį santrauka

Gavimo data:

2021 m. kovo 3 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas

Efeteio Athinon (Atėnų apeliacinis teismas, Graikija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. kovo 9 d.

Apeliantai:

VP

CX

RG

TR

ir kt.

Kita apeliacinio proceso šalis:

Elliniko Dimosio

Pagrindinės bylos dalykas

Prašymas sumokėti darbo užmokesčio skirtumą, atsiradusį dėl skirtingų sąlygų taikymo darbuotojams, dirbantiems pagal terminuotas darbo sutartis, kai vienintelis skirtingų sąlygų taikymo kriterijus yra tai, ar jų sutartį terminuota darbo sutartimi pripažįsta darbdavys, ar ji tokia pripažįstama remiantis teisės aktais.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis (1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 1999/70/EB) 4 punkto išaiškinimas, SESV 267 straipsnis.

Prejudiciniai klausimai

- Ar Direktyvos 1999/70/EB 4 punktą atitinka nacionalinės teisės nuostata, kaip nagrinėjama šioje byloje, pagal kurią darbuotojams, dirbantiems pagal terminuotas darbo sutartis, taikomos skirtingos sąlygos jų darbo užmokesčio atžvilgiu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 1999/70/EB 1 punktą, palyginti su panašiais darbuotojais, dirbančiais pagal neterminuotas darbo sutartis, kai vienintelis skirtingų sąlygų taikymo kriterijus yra tai, ar jų sutartį terminuota darbo sutartimi pripažįsta darbdavys, ar ji tokia pripažįstama remiantis teisės aktais?
- Visų pirma, ar Direktyvos 1999/70/EB 4 punktą atitinka nacionalinės teisės nuostata, kuria pateisinamas skirtingų sąlygų taikymas darbuotojams jų darbo užmokesčio atžvilgiu dėl to, kad jie dirbo pagal terminuotas darbo sutartis, nors jų darbu tenkinami nuolatiniai ir ilgalaikiai darbdavio poreikiai?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 1999/70/EB dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis.

Reikšmingos nacionalinės teisės nuostatos

Prezidento dekretas Nr. 164/2004 „Nuostatos, susijusios su darbuotojais, dirbančiais pagal terminuotas darbo sutartis valstybės tarnyboje“.

Įstatymas Nr. 3205/2003 „Nuostatos dėl valstybės ir valstybės įstaigų, viešosios teisės reglamentuojamų juridinių asmenų ir vietos valdžios institucijų tarnautojų ir darbuotojų, nuolatinio ginkluotųjų pajėgų, Graikijos policijos, Priešgaisrinės tarnybos ir Pakrančių apsaugos tarnybos personalo darbo užmokesčio ir kitos svarbios nuostatos“.

Įstatymas Nr. 3320/2005 „Nuostatos dėl valstybės ir platesnio viešojo sektoriaus juridinių asmenų bei vietos valdžios institucijų personalo“.

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos apibūdinimas

- 1 Graikijos valstybė buvo įdarbinusi apeliantus įvairiu metu 2001–2008 m. laikotarpiu; jie nepertraukiamai ir nuolat dirbo iki 2010 m., kai buvo imtasi teisinių veiksmų (žr. toliau 3 punktą), kaip pradinių ir vidurinių mokyklų pastatų valytojai, iš pradžių pagal paeiliui sudaromas darbo sutartis arba palaikydami darbo santykius, kuriuos kita apeliacinio proceso šalis laikė „darbo paslaugų teikimo sutartimis“, o vėliau – nuo 2006 m. gruodžio mėn. ir 2007 m. sausio mėn. – pagal privatinės teisės reglamentuojamas neterminuotas darbo sutartis.
- 2 2005 m. *Ypourgeio Ethnikis Paideias kai Thriskevmaton* (Viešojo švietimo ir religinių bendruomenių ministerija (YEPTH)) Centrinė personalo administravimo taryba, o vėliau – *Anotato Symvoulio Epilogis Prosopikou* (Personalo atrankos aukščiausioji taryba (ASEP)), išnagrinėjusios apeliantų pateiktus prašymus, priėmė atitinkamus sprendimus, kuriais nustatė, kad buvo įvykdytos sąlygos, kuriomis remiantis galima taikyti Prezidento dekreto Nr. 164/2004 11 straipsnio nuostatas. Vėliau, 2006 m. ir 2007 m. YEPTH sprendimais jų darbo santykiai su kita apeliacinio proceso šalimi buvo prilyginti neterminuotiems darbo santykiams.
- 3 Atsižvelgdami į šias aplinkybes, 2010 m. birželio 10 d. apeliantai pareiškė ieškinį *Monomeles Protodikeio Athinon* (Atėnų pirmosios instancijos teismas), prašydami, kad kita apeliacinio proceso šalis sumokėtų jiems pinigų sumas, atitinkančias darbo užmokesčio, kurį jie gavo nuo 2001 m. iki 2008 m., ir darbo užmokesčio, numatyto pagal teisės aktus panašios kvalifikacijos kitos apeliacinio proceso šalies įdarbintiems darbuotojams, skirtumą, atsižvelgiant į jų darbo laiką, nes jie dirbo pagal sutartis, laikomas darbo paslaugų teikimo sutartimis.
- 4 Galutiniu sprendimu Nr. 2198/2011 Atėnų pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinį kaip nepagrįstą. Apeliantams apskundus pirmosios instancijos teismo sprendimą apeliacine tvarka *Efeteio Athinon* (toliau – Atėnų apeliacinis teismas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas Nutartimi Nr. 1189/2016 pripažino apeliacinį skundą priimtiniu, jį iš dalies patenkino ir priteisė apeliantams iš kitos apeliacinio proceso šalies skunde nurodytas sumas bei teisės aktuose nustatytas palūkanas.
- 5 Tiek Graikijos valstybė, tiek apeliantai pateikė kasacinį skundą *Areios Pagos* (Kasacinis teismas, Graikija). Dėl kasaciniame skunde pateiktų prašymų Kasacinis teismas priėmė Sprendimą Nr. 570/2018, kuriuo Atėnų apeliacinio teismo sprendimas Nr. 1189/2016 buvo panaikintas tiek, kiek buvo pripažinti šie darbo užmokesčio skirtumai laikotarpiu iki apeliantų paskyrimo į nuolatines pareigas organizacijos struktūroje, ir byla buvo grąžinta minėtam teismui.

Esminiai pagrindinės bylos šalių argumentai

- 6 Apeliantai tvirtina, kad jie buvo įdarbinti valytojais ir kad pagal sutartis, kurias kita apeliacinio proceso šalis laiko darbo paslaugų teikimo sutartimis, atliko

valymo darbus kitos apeliacinio proceso šalies mokyklose. Jie teigia, kad iš jų darbo sąlygų ir trukmės matyti, jog darbas buvo atliekamas palaikant darbo santykius ir vadovaujant jų darbdaviui (Graikijos valstybei), kurio atstovai nustatydavo jų veiklos vykdymo vietą, laiką ir sąlygas.

- 7 Apeliantai, manydami, kad buvo diskriminuojami dėl gauto darbo užmokesčio, nes jiems nebuvo mokamas Įstatyme Nr. 3205/2003 dėl valstybės tarnybos darbuotojų, dirbančių pagal privatinės teisės reglamentuojamas neterminuotas darbo sutartis, numatytas darbo užmokestis, tvirtina, kad, nesant jokios objektyvios šį diskriminavimą pateisinančios priežasties, kyla klausimas dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis (toliau – Bendrasis susitarimas), kuris įtrauktas į tiesiogiai taikomą Direktyvą 1999/70, 4 punkto taikymo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 8 Minėtame Sprendime Nr. 570/2018 Kasacinis teismas nusprendė, kad šie darbo užmokesčio skirtumai negali būti grindžiami Įstatymo Nr. 3320/2015 1 straipsniu. Tačiau dėl Įstatymo Nr. 3320/2005 1 straipsnio 4 dalies a punkto suderinamumo su Bendrojo susitarimo 4 punktu buvo nuspręsta, kad ši nuostata neprieštarauja Direktyvos 1999/70 nuostatoms, visų pirma Bendrojo susitarimo 4 punkto 1 daliai, kuria remiantis pagal terminuotas sutartis dirbantiems darbuotojams negali būti taikomos mažiau palankios darbo sąlygos negu panašioms nuolatiniams darbuotojams vien dėl to, kad jie sudarė terminuotas darbo sutartis ar palaiko terminuotus darbo santykius, nebent skirtingų sąlygų taikymas yra objektyviai pagrįstas.
- 9 Be to, minėtame sprendime Kasacinis teismas nusprendė, kad šiuo atveju nėra įdarbinimo sąlygų panašumo, kurio reikalaujama pagal šią nuostatą, nes ja remiantis turi būti atsižvelgiama į įvairius veiksnius, be kita ko, į darbo pobūdį ir mokymo bei darbo sąlygas. Taigi negalima teigti, kad apeliančių padėtis yra panaši į nuolatinių darbuotojų padėtį, todėl 4 punktas netaikomas, nes skirtingų sąlygų taikymas susijęs su skirtingomis situacijomis. Iš tikrųjų tam, kad minėta panašumo sąlyga būtų įvykdyta, nepakanka, kad apeliančių darbo užmokestis skirtųsi nuo darbo užmokesčio, kurį gauna jų kolegos kaip kitos apeliacinio proceso šalies nuolatiniai darbuotojai, nors jie turi tokią pačią kvalifikaciją ir dirba tomis pačiomis sąlygomis, jei neterminuotose darbo sutartyse nėra konkrečiai nurodyta tam tikra darbuotojų kategorija ir neaptarta abiejų kategorijų darbuotojų veikla bei funkcijos.
- 10 Kasacinis teismas taip pat pažymi, kad teisės aktų nuostata, susijusi su terminuotų sutarčių dėl valymo paslaugų teikimo mokyklose sudarymu, ta apimtimi, kuria ji taikytina laikotarpiu po vidaus teisės aktų suderinimo su Direktyva 1999/70 (2002 m. liepos 10 d.), nėra savavališka, o pateisinama ypatingu užduočių,

kurioms atlikti buvo sudarytos sutartys, pobūdžiu ir šioms sutartims būdingais požymiais pagal 5 punkto 1 dalies a papunktį, atsižvelgiant į tai, kad šios paslaugos yra būtina veikla, kad būtų patenkinti stabilūs ir ilgalaikiai mokymo organizavimo poreikiai (mokyklų pastatų valymas), ir nėra reikalaujama, kad Graikijos valstybė įdarbintų nuolatinius darbuotojus pagal neterminuotas darbo sutartis, todėl šią veiklą lygiai taip pat galima vykdyti sudarant darbo paslaugų teikimo sutartis, nesvarbu, ar jos sudaromos su juridiniais asmenimis (pvz., valymo įmonėmis), ar su fiziniais asmenimis. Taip yra dėl to, kad naujų terminuotų darbo sutarčių arba darbo paslaugų teikimo sutarčių sudarymas paeiliui, taip pat keletą kartų ar netgi nuolat, kai tai pateisinama objektyviomis priežastimis pagal Bendrojo susitarimo 5 punkto 1 dalies a papunktį, nagrinėjamu atveju nepatenka į direktyvos apsaugos nuostatų, kuriomis siekiama užkirsti kelią piktnaudžiavimui paeiliui sudarinėjant terminuotas darbo sutartis ar nustatant terminuotas darbo santykius, kaip nurodyta Bendrojo susitarimo 1 punkto 2 dalyje, taikymo sritį.

- 11 Kasacinio teismo nuomone, neturi reikšmės tai, kad nagrinėjamu atveju apeliantai buvo integruoti į organizacinę struktūrą nustatant privatinės teisės reglamentuojamus neterminuotas darbo santykius pagal Prezidento dekretu Nr. 164/2004, priimto įgyvendinant direktyvą, 11 straipsnyje numatytą pereinamojo laikotarpio nuostatą. Iš tikrųjų 11 straipsnio nuostata, kurioje daroma nuoroda tik į Prezidento dekretu 5 straipsnio 1 dalį, kurioje numatytas draudimas paeiliui sudaryti terminuotas darbo sutartis, o ne į 5 straipsnio 2 dalį, pagal kurią leidžiama paeiliui sudaryti terminuotas darbo sutartis tik tuo atveju, kai tai pateisinama objektyviomis priežastimis, kaip numatyta ir Bendrojo susitarimo 5 punkto 1 dalies a papunktyje, pastarajame nenustatant laiko apribojimų, šiuo atžvilgiu reiškia tai, kad darbuotojams sudaromos palankesnės sąlygos, palyginti su direktyvos nuostatomis.
- 12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pažymi, kad nagrinėjamu atveju apeliantai savo prašymą dėl darbo užmokesčio skirtumo pripažinimo grindžia teiginiu, kad jie, remiantis teisingu juridiniu teisinių santykių kvalifikavimu, iš tikrųjų dirbo pagal darbo sutartį (o ne darbo paslaugų teikimo sutartį). Jų reikalavimai dėl didesnio darbo užmokesčio tiesiogiai grindžiami Įstatymu Nr. 3205/2003, kurio nuostatos bendru ministru dekretu buvo teisėtai išplėtos taip, kad apimtų darbuotojus, dirbančius pagal privatinės teisės reglamentuojamas darbo sutartis.
- 13 Be to, pagal Bendrojo susitarimo 4 punktą „[p]agal terminuotas sutartis dirbantiems darbuotojams negali būti taikomos mažiau palankios darbo sąlygos negu panašioms nuolatiniams darbuotojams vien dėl to, kad jie sudarė terminuotas darbo sutartis ar palaiko terminuotas darbo santykius“. Ši sąlyga jau buvo perkelta į nacionalinę teisę, be kita ko, Prezidento dekretu Nr. 164/2004 4 straipsniu, kiek tai susiję su viešuoju sektoriumi.
- 14 Skirtingai nei 5 punktas, susijęs su piktnaudžiavimo paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis prevencija, 4 punktas, susijęs su nediskriminavimo principu, yra

aiškus ir tikslus bei tiesiogiai taikomas (2008 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 59 ir paskesni punktai). Iš tikrųjų Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nuolat pabrėžia, kad 4 punktą yra esminis ir turi būti aiškinamas plačiai, o ne siaurai. Pagal direktyvą darbuotojais laikomi asmenys, dirbantys pagal terminuotą darbo sutartį ar palaikantys terminuotus darbo santykius, neatsižvelgiant į tai, kaip nacionalinės teisės aktų leidėjas konkrečiai kvalifikuoja šį darbą ar darbo paslaugas (2007 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Del Cerro Alonso*, C-307/05, EU:C:2007:509, 29 punktas). Be to, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją Bendrojo susitarimo 4 punkte nurodytos darbo sąlygos taip pat apima nevienodų sąlygų (darbo užmokesčio atžvilgiu) taikymą darbuotojams, sudariusiems terminuotą darbo sutartį.

- 15 Todėl Bendrojo susitarimo 4 punktu, kuris jau perkeltas į Graikijos teisę, iš esmės draudžiama bet kokia pagal terminuotą darbo sutartį dirbančių darbuotojų diskriminacija dėl jų darbo užmokesčio, palyginti su pagal neterminuotą darbo sutartį dirbančiais darbuotojais, atliekančiais tas pačias ar panašias užduotis. Vis dėlto siekiant nustatyti, ar 4 punktas taikytinas šioje byloje, ir patikrinti, ar jis buvo pažeistas, nepakanka, kad apeliančių darbo užmokestis skirtųsi nuo darbo užmokesčio, kurį gauna jų kolegos kaip kitos apeliacinio proceso šalies nuolatiniai darbuotojai, nors ir turi tokią pačią kvalifikaciją ir dirba tomis pačiomis sąlygomis, tačiau reikia konkrečiai išnagrinėti tam tikrą darbuotojų, dirbančių pagal neterminuotą darbo sutartį, kategoriją, taip pat kiekvienos kategorijos darbuotojų veiklą bei funkcijas.
- 16 Šioje byloje buvo konstatuota, kad apeliantai dirbo kaip nesavarankiškai dirbantys darbuotojai, t. y. jie buvo pavaldūs savo darbdaviui (Graikijos valstybei), kurio atstovai nustatydavo jų veiklos vykdymo vietą, laiką ir sąlygas. Todėl apeliantai iš tikrųjų dirbo ne pagal darbo paslaugų teikimo sutartį, o pagal darbo sutartį, taigi juos apima darbuotojo sąvoka pagal Bendrojo susitarimo 1 punktą.
- 17 Būtent dėl šios priežasties, atsižvelgiant į jų diskriminacinį vertinimą, susijusį su gautu darbo užmokesčiu, dėl to, kad jiems nebuvo mokamas darbo užmokestis, teisės aktais numatytas valstybės tarnautojams, dirbantiems pagal privatinės teisės reglamentuojamas neterminuotą darbo sutartį, kyla klausimas dėl Bendrojo susitarimo 4 punkto taikymo, nes nėra jokios objektyvios priežasties, pateisinančios tokių skirtingų sąlygų taikymą.
- 18 Aptardamas objektyvios priežasties buvimo klausimą, Kasacinis teismas neseniai priimtuose sprendimuose nusprendė, kad skirtingų sąlygų taikymas darbuotojams, dirbantiems pagal terminuotą darbo sutartį iki jų pakeitimo į neterminuotą darbo sutartį, taikant Prezidento dekreto Nr. 164/2004 11 straipsnio ir Įstatymo Nr. 3320/2005 1 straipsnio nuostatas, buvo pateisinamas tuo, kad jie „sąmoningai atliko darbą, kuriuo buvo tenkinami nuolatiniai poreikiai“, tačiau nedarė tiesioginės nuorodos į Bendrojo susitarimo 4 punktą. Todėl kyla klausimas, ar ši aplinkybė yra objektyvi priežastis, kuria pateisinamas Bendrojo susitarimo 4 punkte numatyto diskriminavimo draudimo netaikymas.